

O. DANIEL.

Päevaküsimusi meie metsapolitikas.

ÄRATRÜKK II EESTI METSANDUSE
AASTARAAMATUST.

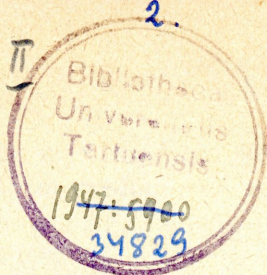

VI-22

hw. N° 329.

TARTU 1927.

A-21253 II

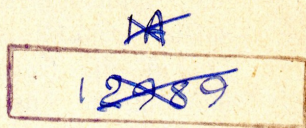

Korp! Rotativele

Äratrükk Eesfi Metsanduse aastaraamat II.

aastaraamat II

1933

Päevaküsimusi meie metsapolitikas.

O. Daniel.

Meie majanduspolitiika seisab viimasel ajal murrangu tähe all. Mõistete ja väärtuste ümberhindamine vaheldub sedavõrt kiirelt, et see juba närveerivalt mõjub ja laiemates kihtides loob pinna umbusaldusele, kahtlustustele ja rahulolematusele. Otsides väljapääsuteed majanduslikust kitsikusest, katsutakse raskuspunkt asetada ühelt majandustegurilt teisele, revideerimisele võttes seniseid majandustugesid ja püstitades uusi. Kõiksugu «vambid» ja «umbid» on sümboliteks saanud, millede ümber end poliitilised erakonnad koondivad ja õnnistust riigile ning iseenestele ootavad.

Käesoleva ettekande eesmärgiks pole seniste majanduslikkude tervendamiskatsete hindamine ehk uute soovimine, küll aga tahaks see üldjoontes äramärkida, millist osa kõigis neis vahelduvais vooludes, mis meie majanduslikku elu on riiklikust iseseisvusest peale, kandnud, üks meie tähtsamatest looduslikest varaallikatest, nimelt meie metsad on etendanud ja mis nendelt senini nõutud.

Elmistel Metsateadlaste Päevadel on küll referaatides, küll läbirääkimistel üht ja teist küsimust sellelt alalt puudutatud, kuid ühtlasi on sealjuures ka arvamist avaldatud, kas on meie võrdlemisi väiksel perel mõtet kaalumisele ja arvustamisele võtta põhimõtteid, millede teostamiseks meie ise kuigi palju kaasamõjuda ei saa ja mida sellepärast ka arvestada ei tarvitse. Kas ei ole ehk õigus neil skeptilistel ja passiivsetel vaatlejail, kes meie kartuste ja tuleviku väljavaadete kohta metsade suhtes naeratades lausuvad: ons meil mõni mure niikaua kuni palka maksetakse ja metsa veel raiumiseks jätkub.

Arvan, see ei ole õige, kui meie, metsamehed, erapooletuiks päältvaatajais jääme ja asjal minna laseme, nagu teised lükkavad, rahustades end sellega, et tegeliku metsamehe asi on kohtadel käskusid täita ja oma kantselei, see pühaduste pühadus, korras hoida, kuna kõik muu on ülemuse asi. Sellega määraksime end ise ainult päevatöolisteks, kelle peamureks on päeva ja selle jooksvat

tööd kuidagi lõpule viia ja oma palk õigel ajal kätte saada. Arvan, et just kohtadel, metskondades, kõige paremini on teada metsa tõeline seisukord ja kas see, mida metsalt nõutakse, tema kandejõule vastab. Jäävad aga tegelikud metsamehed sarnaste küsimuste kaalumisel ükskõikseks, kust peaks siis veel neid mõtteosalisi ootama, kes aitaks kaasa uute teede otsimisel ja vanade parandamisel seks, et metsade seisukorda parandada ja tema kasutamist selles rööpas hoida, mis vastab tema produtseerimisvõimele. Minule vähemalt näib, et see metsameeste otsekoheste ülesannete hulka kuulub ja sellest möödahiilida põhjustel, et nende ülesannete lahendamiseks on keskasutus oma mitmet liiki ülemustega, tähendaks omast kohusest kui eriteadlane ja riigikodanik valesti arusaada.

I.

Kohe peale metsade riigistamist koormati neid kohustustega, mille täitmine kohati raskeks muutub ja metsade seisukohalt vaa- dates pole õigustatud. Selle all tuleb esimesel joonel mõista kohustust, asunikke ehitusmaterjaliga varustada kindlate normide piirides ja hinna eest, mis märksa odavam turu hinnast ning mida tasutakse 36 aasta jooksul. Üldiselt ei võiks selle vastu olla, kui riik asumist ja maa omandamist kergendada püüab, kuid see peaks piirduma pikaajaliste ja madalaprotsendiliste ehitus-, inventaari- ja maaparanduslaenudega, mis endastmõistetavalt täielikult riigile jälle tasuda tulevad. Vastasel korral korduks meil samane lugu, nagu endisel ajal Venemaal, kus arvati sellega suur heategu korda saadetavat, kui teatavil juhustel kõiksugu võlad ja kohustused kingiti ja sellega hooletut ja korrutat kohustetäitmist riigi vastu kasvatati, sest kõik logelev ja hooletu element trööstis end selle teadmiselega, et mõni uus «armunäitamine» jällegi kõik arved ja nõud- mised kustutab.

Minu arvates on sarnane riiklik soodustamise viis ebaõige, mis õigustab asunikke ehitamiseks igal pool metsa alla turu hinna saama, ja selle järeldused annavad end kas varem või hiljem tunda. Üks pahe selles korralduses on see, et ta asunikke kaud- selt sunnib ainult puuehitisi püstitama, teine, mis ehk veel suurema tähtsusega, et ta paljudes kohtades metsad väga viletsasse seis- ukorda viib, kolmas, et nendes kohtades mets teistele elanikkudele raskelt või ajutiselt täiesti kättesaamatuks muutub ja neljandaks, et riik ühele osale kodanikest kingituse on lubanud, mille väärtuse ulatust ta veel kindlaks ei saa teha. Loomulik, et metsarikastes

maakohtades, kus asunikke vähe, nende varustamine metsadele koormavaks ei muutu, kuid metsavaestes maakohtades, kus neid kõige rohkem, on juba praegu mitme aasta langid etteraiatud, sellejuures aga ainult osa asunikudest rahuldatud. Metsadele arvatud kohustus, mis alguses ehk oli mõeldud lühikeseajalise kestvusega, kipub omandama kroonilise süsteemi ilme, sest praegu on raske öelda, millal temale lõpp tuleb. Esimestele asunduskohtadele tulevad lisaks kohtade poolitamised ja käsitöölise kohad, mis samuti metsaga varustamist nõuavad ja kui asunikud kongressi otsusi viimasest ajast jälgida, siis paistab erilisel silma nõudmine ehitusmaterjali normi praegusest märksa suurendada. Muu seas on viimasel ajal ka näiteks veskirentnikud Võrumaal nõudmistega esinenud, et neid samadel tingimustel, nagu asunikke, metsamaterjalidega varustataks, — lühidalt, kordub vana tõde, ainult tähendusega, et mitte ainult sööjal enesel, vaid ka pealtvaatajatel tõuseb süües isu.

Metsasaamise õigus on arendanud mitmekesisest nõudlikust metsasaaja poolt, nimelt olgu mets kõige parem, mis üldse kättesaadav ja peale selle olgu ta igale ligidal. See annab alaliselt põhjust kaebusteks ja konfliktideks metsaametnikkude ja asunikudede vahel. Katsugu metsaülem metsa huve silmaspidades asunikule tuulemurdu või kooremardikate läbi kuivamisele löövaid puud pakkuda, siis on häda käes. Oleks loomulik ja meie kitsastele majanduslikele oludele vastav, et meie omad paremad puud väliturule saadaks ja halvemaga kodus läbi katsuks ajada. Meil aga antakse kõige paremad puud asunikule ehitusmaterjalina odava hinnaga, kuna tuulemurdu ja kooremardikate läbi rikutud puud küttepuuks ülestöötada tuleb, mis vaevalt töö tasub ja milledest raske lahti saada. Tegelikult teevad aga paljud asunikud seda, et nad oma hää materjali edasimüüvad ja püstitavad omad ehitused alaväärtuslikust puust. Kui palju hääd metsa on sarnasel moel riigile ja asunikele kaduma läinud! Iseloomustava näitena võiks esitada Petserimaa sõjapõlenuid. kelledele 30—40 versta kauguselt Veriora metskonnast anti ehitusteks kõige toredamat metsa, mida meil üldse leida, kuid millest valdav osa metsakauplejatele metsas mahamüüdi ja ainult mõni üksik seda ehitamiseks ärakasutas. Eks ole avalik saladus, et ka paljud asunikud oma materjaliga hangeldavad. Nüüd on asetatud metsaametnikele isegi uus kohustus: hangeldamist jälgida ja selles süüdlasi kohtulikule vastusele võtta. Muidugi teada, ei aita sarnaste kohuste täitmine vahetada metsaametnikkude ja kohalikkude elanikkude vahel parandada. Leidub väga palju asunikudede lan-

kisid, mis mitmed aastad poolelt raiutud ja koristamata seisavad. Need langid muutuvad kooremardikate pesadeks, teiseks pole neid võimalik õigel ajal kultiveerida, mille tõttu nad rohustuvad ja kauemaks ajaks muutuvad metsastamiseks kõlbmatuks.

Vähe on metskondi, kus asunikude varustamine ehitusmaterjaliga ühel või teisel kujul metsade seisukorda halvasti ei mõjutaks, juurdearvata vahetunde halvenemist metsaametkonna ja asunikude vahel, mille aluseks suuremalt osalt on kõrgele kruvitud nõudlikkus metsasaaja poolt ja kohustus, vastutusele võtta materjaliga hangeldajaid. Ilma, et eitada üksikuid juhuseid, kus metsaametnikud kas isikliku jonniga või arusaamatuse tõttu asunikele ja teistele elanikele ilmaaegseid raskusi teevad, tekivad need arusaamatused nüüd, nagu varemgi mõisnikkude ajal enamaste sel põhjusel, et metsa- ja selle omaniku-huvides lihtsalt ei saa kõiki nõudmisi ja soove täita. On teada juhuseid, kus isikud oma seisukohta selleks püüavad ära kasutada, et enestele või oma tuttavatele väljakaubelda soodustusi, mis kooskõlas pole ei sündsusetunde ega seaduslikkuse mõistega; metsale suhtutakse kergelt, nagu «*res nullius*'ele» s. t. asjale, mis otsepeel ei kuulu kellegile, sellega siis igapäev kuuluda võiks.

Kerkib küsimus, kuidas metsaandmist asunikele teostada, ilma et see metsadele kahjulikuks muutuks? Arvan, et kõigepealt tuleks muuta määrus, mis ettenäeb metsamaterjaliga varustamist üldisel alusel, ükskõik, kas see kergesti läbiviidav on, nagu metsarikastes kohtades, ehk kus selle tagajärjel metsamajanduskavad roopast välja lüüakse, nagu see aset leiab metsavaestes kohtades. Teiseks ei tohiks ehitustoetus seista ilma erandita metsamaterjali massi normides, vaid vastavas väärtusnormis, olgu selleks kas mets, muu ehitusmaterjal või sulara. Praeguse korra juures sunnib riik asunikke igal pool puuehitisi püstitama, kuigi, võib olla, temale paas, betoon, lubi või savi ehitusainena kättesaadavam ja kasulikum oleks, kuid mis kõige halvem, riik halvendab sellega oma metsade seisukorda ja raskendab teistele elanikele metsa saamist. Edasi, ei tuleks metsa asunikele mitte alla igakordset turuhinda anda. See moodus muudab metsa asunikule teataval määral hangeldamisobjektiks, sest on ju palju neid, kes odavalt saadud hea metsa maha müüvad ja omale püstitavad surnud puudest ja peenikestest palgiotsadest hooned. Need, kes omale teisest materjalist ehitada tahavad, on otsepeel sunnitud oma metsa mahamüüma, sest keegi ei taha vabatahtlikult end kingist lahti öelda, mida riik alandatud metsahinna näol annab.

Et see kink mitte väike ei ole, selgub juba sellest et 1921—1924 a. I pooleni väljaantud materjali turu- ja soodustushinna vahe ulatub ligikaudu 375 milj. margani. Meie metsade rohkus ja seisukord ei ole aga sarnane, et see võimaldaks oma kanda võtta nii suuri kulusid. Ei või ka silmast lasta psühholoogilist külge, sest kõik, mis saadakse kätte alla oma tõsist väärtust, kaotab saaja silmas õige hindamise ja lugupidamise. Tahab asunik I järgu metsast omale hooneid ehitada siis maksku ka metsa täieline hind, saab ta aga odavama metsaga läbi või tahab mõnest muust materjalist ehitada, siis ei ole sellest ei riigil ega asunikul kahju, sest riik saab vahe- raha, mida ta asunikule odavama metsa tarvitamisel juurde annaks, hea materjali müügil tagasi, asunik aga ei oleks seotud ainult met- samaterjaliga ja ei tarvitseks metsa peale ka ainult kitsast oma- kasu vaatevinklist vaadata.

Üldiselt arvan, et meie tuleviku majanduspoliitika seisukohalt vaadates puuehitised enam odavaks ega soovitavaks ei osutu ja praegust asunikku ehitus-ajajärku võiks vististe ärakasutada, et meie ehituspoliitikas läbiviia põhjalik muudatus ja selle teostamisele asuda. Meil on metsa juba niivõrt vähe ja selle hind niivõrt kõrge, et ta hoonete seinteks, arvesse võttes puu kestvust, enam küllalt ökonoomiline ei ole. Meil on aga 90% kõigist ehitatud hoonetest puust. Juba see üksi annaks suure kokkuhoiu, kui puukatuste ase- mele kivikatused tarvitusele võetaks. Need, kes praegu asunikke ainult metsa juhatavad, rahuldust tundes, kuivõrt lihtsalt ja kergelt see suur probleem, mis ühendatud asunduspoliitikaga, end metsa kulul näiliselt lahendada laseb, ei saa vististe kaua täit rõõmu maitsta, sest mõne aja järele selgub, et seda suurt ülemineku aega muu seas ka selleks ärakasutada oleks võidud, et kestvamast materjalist hooheid ehitada, seda enam, et meil kive, savi, lupja ja tsementi omal küllalt saadaval on. Hoonete kestvus, tulehända enese ja selle vastu kinnitamis maksude vähenemine moodustaks ise juba tähtsa majandusliku teguri, hea mets tooks meile aga välismailt raha kodu.

II.

Teine ala, mis ühenduses asunduspoliitikaga ja suuresti metsa huvisid riivab, on metsa maade planeerimine. Metsade Pea- valitsusele alluvast metsaalast on 1920—1923 a. ligikaudu 58.000 ha, ehk 5,5% maakorraldajate läbi äraplaneeritud, kus juures see protsent Harju- ja Läänemaal tõuseb 10,2-ni. Mõlemates maakon- dades ei ole metsaala iseenesest juba kuigi suur, nii et mets mitte

küllusest, vaid vaesusest andma on pidanud. Planeerimist on väga sagedasti niivõrt ühekülgsest teostatud, et see teravalt riivab metsahuvisid ja kohati omab katastroofilise ilme. Näib, nagu ei tulekski sõjakäigule metsa vastu lõppu: mõneks ajaks nagu raueks ta, siis aga algab ta uue hooga kord ühes, kord teises ajalehes. Toon viimases ajast näitena kirjutise «Vaba Maa» veergudelt 11 nov. 1924. pealkirja all «Jonn metsaasjanduse ja põllumajanduse vahel», kus teatavate ringkondade ihad ja soovid metsade suhtes vastu peegelduvad. Kirjutaja näeks heameelega, et igasugune piir põllu- ja metsamaa vahel kaoks, muidugi teada põllu huvide kohaselt. On talude krundid ebasoodsad, ajatagu need metsa kulul soodsamaks, on heinamaad kodust kaugemal või on need viletsad, antagu metsamaast paremad tükid asemele. Sedasama tehtagu ka karjamaadega. Kaotage aga kord metsa piirid ära, siis leidub tahtjaid ja vajadusi rohkem kui tarvis. Kuigi esialgul arvatakse leppida võivat kuuse- ja lehtpuu metsaaladega, aga üks kohati isegi männimetsamaa kasvata mõne aasta kestel paremat rohtu, kui meie põlised karjamaad. Metsa alla anda soovitatakse heinamaid, mis inimest peal ei kanna ja kus rehavaris põhja ei leia, kuid kuidas seal metsa asutada, jääb esialgul saladuseks. Eestis arvatakse kõlbmata maid umbes miljon tiinu olevat, kas tahetakse seda arvu veelgi suurendada? Iseloomustav on kõikide metsa kallalekippumiste juures, et seda «üldkasu» lipu all ette ettevõetakse, mis peavad katma kitsaid isiklikke huvisid. Teadagi, oleks see üldhuvides soovitav, kui meie lehmad 800—1000 toobi asemel, Taani lehmade eeskujul 3500 toopi piima aastas annaks, kuid kui seda teostada arvatakse metsade hävitamisega, siis on üldine majanduslik kasu enam kui kahtlane. Lihtsam ja loomulikum oleks juba sealt samast Taanist eeskujul võtta ja olemasolevaid karjamaid, mida meil arvuliselt rohkesti on, sedavõrt paremasse seisukorda viia, et nad paremat ja suuremal määral rohtu kasvatada suudaks. Või ekspordi suurenemine on rõõmustav asi, olgugi et selle tagajärjel ta meie oma keskmisele kodanikule luksusaineks muutub, kuid kui asi sarnaseks kujuneb, et ka puid naela viisi osta tuleb, siis oleks «üldhuvides» vaevalt põhjust rõõmustamiseks.

III.

«Üldhuvides» öeldi ka tarvilik olevat ümmarguste palkide väljaveo tolli nii kõrgeks tõsta, et nende väljaveost loobuda tuli. Põhjendati seda väitega,

et oma tööstusele töö võimalusi kitsendada ei tohi, mis omalt poolt tööliste teenistust kitsendaks ja tööpuudust suurendaks. See on asja üks külg, kuid teine on, et palkide eest hästi makseti, mille tõttu paremad metsalangid oksjoneil kõrgelt hinnati. Kõrge väljaveo toll ümmarikkude palkide pealt tõrjus osa metsaostjaid, kes neid peajasjalikult Hollandisse saatsid, kõrvale ja mõjus muidugi oksjoneilt müüdavate lankide hindade langemisele kaasa. Kuivõrt selle juures omamaa saevabrikute töövõimalused ja tööliste küsimus arvesse tuli, näitab see asjaolu, et mitmelgi metsaäril paari aasta langid alles ülestöötamata, nii et esialgul tooresmaterjali puudusest veel juttugi olla ei võiks ja tööliste küsimust arvatakse lahendada sel teel, et isegi praegu, kus tööpuudus küllalt terav, ajalehtede teadete järele kavatakse metsatöölisi Lätist suuremal arvul sisse tuua. Ka paberipuude tolli kõrgendamise on olukorra loonud, kus tselluloosi ja puupapi vabrikud monopolisti seisukorras, paberipuu hinda oma heaksarvamise järele normeerida võivad, ilma et neil kõrge väljaveo tolli tõttu mingit konkurentsi karta tarviiseks.

Osalt võib olla vabrikute seisukoht selles küsimuses õigustatud, sest eriti meie suurem tselluloosi vabrik on sunnitud suuremaid paberipuu tagavarasid hoidma, et ühel heal päeval vabrik materjali puudusel seisma ei jääks. Et sellega suur kapital pikemaks ajaks kasutoomata seisma jääb, mis väljaveo tolli kaudu tasa tuleb teha, on õige, kuid lahtiseks jääb küsimus, kas tollidest tingitud madalam paberipuu hind siseturul kooskõlas on vabriku kahjuga, mida ta tagavarade hoidmise tõttu kandma peab? Siin võib vahest õige suur vahe ilmsiks tulla vabrikute kasuks ja produtsentide kahjuks, mis pole enam õigustatud.

IV.

Tähelepanu väärrib asjaolu, et ühenduses kallalekippumisega metsale ükskõik kust laagrist, ka m e t s a a m e t n i k u d ja ametkond tule alla võetakse. Võimalikult efektselt ja korduvalt katsutakse kinnitada ja tõendada, kuivõrt kallis, asjatu ja õigustamatu on terve metsavalitsemise aparaat ja selle kavatsused metsaülestöötamise alal riigi kulul jne. Ei ole teist ametkonda Eestis, mida niipalju kahtlustatakse ja mustatakse ja mõned ajalehed teevad selle moraalse klapperjahi oma alaliseks kõneaineks, milline asjaolu tekitab mulje, et siin ei ole enam tegemist asjalikkusega, vaid teatava eesmärgiga, ametkonda laiemates seltskonna kihtides diskrediteerida ja moraalselt alaväärtuslikuks

tembeldada, et seda kergemini ja nagu suurema õigustusega metsa suhtes omi isiklikke kavatsusi teostada. Tõsiste väärnähtuste ees ei taha keegi silmi kinni pigistada, nad leiavad vastava karistuse ja väärilise hukkamõistmise ametkonnas, kuid kui metsaametnikele tahetakse kõit keerata selle eest, et nende arvamised lahku ehk vastu lähevad mitmesuguste nõudmistega, mida üks või teine ringkond metsade suhtes esitab, siis on juba tegemist kas isiklikkude huvidega ehk ei suudeta arusaada ametkonna ja ametnike ülesannetest ja kohustustest. Kui näiteks Metsade Peavalitsusele avalikult ajalehes süüks antakse, et ta metsaametnikku, kes julges metsamaa tahtjale või vahetada soovijale vastata, et metsast soovija kodu ligiduses sarnast maad anda ei ole, — jalapealt minema ei kihutanud, vaid isegi parema koha peale ümberpaigutada usaldas, siis võib sellest järeldada, millel põhjeneb suur osa kõigist ettetoodavatest kaebtustest ja rahulolematustest.

Meie metsapolitika on olnud senini vankuv ja ärarippuv mitmetest kõrvalmõjudest ja ei või sellepärast alati metsameeste poolehoidu leida. Sellepääle vaatamata, on kõik kavatsused ja korraldused, mis ühe või teise voolu mõjul maksma pandud, kohtadel läbi viidud, kuigi neid igakord sümpatiseerida ei saadud, nii ei võiks ka senini mingist metsaametkonna mõjust metsapolitikale juttu olla, olgugi et seda armastatakse korduvalt esitada. Praegusel ajal, kus metsadele kui peremeheta varandusele vaadata armastatakse, oleks kindel ja selge metsapolitika, mis väljaspool igasugust erakondade mõju, väga tarvilik. See ei laseks isu liiga suureks minna ja mõnigi üllatus jääks pärast tulemata.

V.

Viimase aja kavatsused metsade alal lasevad oletada, et karitud selle poolest liialdatud ei ole, sest kui mineval aastal meie majanduspolitiika uue suuna võttis, siis tähendas see kõigepealt metsadele uut koormat: ta pidi esimesed toed andma, et viltu vajunud majandushoonet üleval hoida. Mets pidi erakorraliste lankide näol andma kõige paremat, mis tal veel oli, segi lüües isegi oma vaevalt korraldatud majanduskävu. Tõendati, et üldhuvi seda ohvrit väärrib ja häda õigustab ning asufi viibimata kavatsuste teostamisele, eestkätt nendes piirides, mis ametkonna otsekoheste tegevusega ühenduses. Mõne aja järele selgus, et häda nii suur ei olegi, kui seda esiotsa arvati, mille tõttu loodeti läbi saada umbes ühe kol-

mandiku esialgselt kavatsetud n. n. valuutalankidega, kuid ka nende realiseerimisega ei saadud kuidagi hakkama: kord pidi mets välisfirmadele müüdma, kust otseteel välisvaluuta pidi tulema, kord jälle pidid omad firmad teda Eesti markade eest kättesaama; oli isegi kavatsus realiseerimist Eesti Panga kaudu teostada.

Meie metsatöösturid olid mineval aastal õige raskesse seisukorda sattunud: osalt oli see tingitud asjaolust, et edaspidise marga langemise peale spekuloides, metsahinnad oksjonitel ebamääraselt kõrgele olid aetud, mis marga kursi stabiliseerimise järeldukel end valusalt tunda andis, osalt oli üldine spekuloidmise tuhin palju juhuslikku elementi metsatööstusse toonud, mis oma alaväärtusliku kauba esinemisega välisturul meie metsasaaduste hinnad alla löi, seda enam, et ilmaturu seisukord üldiselt kaunis ebasoodsaks oli kujunenud. Lühidalt — kümnekond metsaäri oli sunnitud oma tegevust koondama või täiesti lõpetama ja isegi Israel, kes meie metsakaubanduses tähtsat osa etendanud ja end ajutistest depressioonidest kohutada ei lase, kehtas murelise näoga õlgu ja laotas lootusetult käsi. Et sarnase konjunktuuri juures raskeks kujuneb oma firmade abil vastuvõetavate hindadega metsa realiseerida, paistis algusest peale kaunis selge olevat ja juba esimesed oksjonid kinnitasid seda, sest pakutud hinnad olid sarnased, et neid vastuvõetavaks ei saadud tunnistada ja kinnitamata jäid. Algasid jällegi läbirääkimised välisfirmadega. Üks nende esitajatest, Fromann, olla ajalehtede teadete järele keskmiselt 50% taksihinnale lisaks garanteerinud, kui metsa realiseerimine tema volitajatele usaldatakse, Senini oli võitlus metsade realiseerimise eesõiguse pärast vaikselt sündinud, nii et see väljaspoole palju ei kostnud ega silmapaistnud, kuid nüüd löid leegid välja ja «Päevalehe» numbris 9. jaanuarist võetakse Metsade Peavalitsuse «metsapolitika» arvustuse alla, kust ühtlasi ka selgus, kuivõrt kibe võitlus erakorraliste lankide realiseerimise võimaluste pärast oli käimas.

Vaevalt on meil senini mõni teine riigiasutus sarnase risttule alla võetud nagu seda teeb «Päevaleht» Metsade Peavalitsusega: temale antakse süüks Vabariigi Valitsuse eksiteele viimise püüet, riigihuvide vastast ja kodumaa metsatööstusele kahjulist tegevust, Valitsuse käskude ignoreerimist ja nendele risti vastu talitamist.

Põhjendatakse «riigihuvide vastast tegevust» sellega, et Mets. Peaval. väljamaa firmadega erakorraliste lankide müügi asjus läbirääkimisi peab ja et lankisi protsentuaalselt suuremas ulatuses mitte Pärnu- ja Tartumaal müügil pole määratud, vaid Valga- ja Lääne-

maal, kuna Viljandimaal müügile määratud mitte kättesaadavam Kõpu, vaid kaugem Vastemõisa metskond, Pärnumaal mitte Kariste, Lodja ja Voltveti metsad valdavas enamuses, vaid halvemad metskonnad.

Kus keskasutis halb, seal ei või oletada, et kohalised, täidesaatjad organid paremad oleks ja selle tõenduseks toobki sama ajaleht samas numbris «kodaniku» allkirjaga artikli «eesõigustatud ametkonna» üle, mille all mõeldakse metsaametkonda ja millest arvatakse, et ta hädaohtlikuks võib saada riigi majapidamisele ja halvavaks teistele ametkondadele. Metskonna koosseisus leiab ainult metsniku ja metsavahi töö artikli kirjutaja poolt tunnustamist, teiste suhtes kriipsutatakse alla ainult elu mõnusus ja töö vähesust. Paralleelselt sihitakse ka selles artiklis mõned nooled keskasutise pihta, etteheites sellele uute metskondade juurdeasutamist ja riigi kulul metsa ülestöötamist. Kas tõesti metsaametkond ladvast kuni juurteni mäda on, nagu seda selgeks tahetakse teha? Ma tähendasin juba, et tõsiste väärnähtuste eest ilmugu nad kas keskasutises või kohtade peal, keegi silmi kinni pigistada ei taha, kuid eelpool tähendatud artiklid käsivad küsimust niivõrt ühekülgsest, et siin tahtmine tõuseb ka teist külge valgustada, et selgusele jõuda, milleks sarnane kõva piikide murdmine, mis just oma hasardi tõttu uskumapanevalt ei mõju. Ligemalt asjaoludega tutvunedes ei tarvitse eriliselt leidlik olla, et mõista, kust neid riigihuvide kaitsjaid otsida ja mis on nende sihiliste kahtlustamiste tagamõtteks. Kui võtta arvesse eelpool tähendatud ajutisi raskuseid kodumaa metsa tööstuses, siis paistab olevat tõenäolik, et metsa oksjoneil võistlus elavaks kujuneda ei saa ja seal seisukoha peremeesteks osutuvad ärid, kellel laiad krediidi tarvitamise võimalused.

Pange nüüd parimad metsatükid kõigi soodsamais kohtades müügile, kõrvaldage välisfirmade konkurents, niisama ka riiklik metsaülestöötamine, nii et ka sealtpoolt võistlust karta pole, pikendage siis veel operatsiooni termineid erakorraliste lankide realiseerimiseks, siis saate ideaalse seisukorra, mis võimaldab riikliku krediidiga ostetud riigimetsa muu seas ka riiklikeks tarvidusteks müüa, ilma et hindade määramisel tagasihoidlik tarvitseks olla.

See oleks siis see «kõrgema ja õigema» metsapolitika tagakülg ja selle läbiviimiseks oleks tõesti ülearused niihästi uued metskonnad kui ka metsaülemad ja terve «eesõigustatud» ametkond. Meie patriootilised suurärid kasutaks paremad metsad soodsatel tingimustel, paremad maad metsa alt tuleks planeerimise korras jagamisele, riik oleks vabastatud muredest, metsade ja maade va-

litsemise alal ja keskmine kodanik võiks leppida selle teadmisega, et kõik on sündinud Eesti rahva ja Vabariigi huvides.

Kas meie metsapolitika täieliselt sellesse sõiduvette satub, näitab tulevik, põhjendusetu pole need kartused aga mitte, kui jälgida valuutalankide küsimuse arenemist. Pärast jaanuari kuu sulelahinguid on nähtavasti sarnane väljapääsu tee leitud, kus «hundid söönuks ja lambad terveks» jääma peavad, sest Fromanniga lõpetati läbirääkimised, kuid mõnele väljamaa firmale on siiski võimaldatud oksjonist osavõtta. «Vaba Maa» paljastused ja Riigikogu eelarve komisjonis ettetoodud faktid näitavad, et meie suurärid selle juures ka oma purjedesse küllaldaselt on suutnud tuult koguda, sest seal räägitakse, et mõned suurärid juba ettepanekutega on esinenud, ülestöötamise tähtaega pikendada, — et metsalanke rohkem kätte on ahnitsetud, kui neid ise ülestöötada suudetakse ja et suurärid oma käepeal lanke väljamaa firmadele, — peaasjalikult Riia juutidele, vahekasuga edasi müüvad. Valitsusel ei kölba Fromanniga äri teha, küll aga võivad seda suurärid Schmuljanitega teha. Edasi räägivad eelarve komisjonis ettetoodud faktid, et mõne metsa suuräri võlg Eesti Pangas alaliselt tõusvat käiku näitab. Neis ettetoodud teadetes võib samuti palju parteilikust ja ühekülgisust olla, kui metsaametkonna vastu sihitud artiklites, kuid ei tohi tähelepanemata jätta asjaolu, et juba kohtadelt hääled kuulduvad viimaste heade metsaosade maharaiumise üle ja et viimaste andmete järele meie metsade pindala on langenud juba alla 20% üldpindalast.

VI.

Viimasel eelarve arutamisel on komisjonis jällegi küsimus üleskerkinud, mille üle juba mõnelgi korral sõna on võetud, nimelt: kas meil aastasel metsakasutamisel lepatakse protsentidega, s. t. igaastase juurdekasvuga, või vähendatakse juba kapitali ennast? Ajalehtede teadete järele on Metsade Peaval. Ülem eelarve komisjonis küsimust nõnda selgitanud, et meil isegi protsente ära ei tarvitata. Ta jõuab selle väitele järgmise arvestamise alusel: metsaga kaetud maala on 617.000 tiinu suur, igaastane massi juurdekasv tiinu peal 0.5 kantsülda nii siis kokku 185220 kantsülda. Praegu saadakse keskmiselt tiinu pealt 23 k. sülda, mis aastalankide pealt kokku annab 183103 kantsülda, nii et ülejääk võrduks 2117 k. süllale, mis vastaks 92 tiinu massile. Teiste sõnadega aastast jääks 92 tiinu metsa kasutamata, kuigi seda aastane juurdekasv lubab.

Sarnane arvestamine ei mõju uskumapanevalt ja ei saa teda ka tõsiselt võtta, sest kuigi oletada, et aastane juurdekasv tiinult vastab tõeliselt 0,3 kub. süllale ja praeguse küpse-metsa tagavara 23 k. süllale, siis võiks eelpool ettetoodud arvestamine maksev olla sel juhul, kui aastane kasutuslank võrdub 7961 tiinule. Tegelikult on aga raiutud, nagu sellesamas eelarvekomisjonis ettetuakse, — 1920 a. 9978 tiinu, 1921—5800 t., 1922—10188 t., 1923—9118 t., 1924—9787 t., mis keskmiselt 1013,2 tiinu võrra suurem 1925 a. kasutuslangist (7961 t.). Kuidas siis nendel eelmistel aastatel lugu oli etteraiumistega? Igatahes ei võiks seal, kus tegelikult üle tuhande tiinu aastas rohkem raiutud, kui seda arvestamisel aluseks võetakse, ülejäägist enam juttu olla, ehk olgu siis, et endised langid palju rohkem kui 23 k. s. tagavara tiinu peal sisaldasid, nii et meie senini ainult kõigeparemaid metsi oleme kasutanud. Seda näib ka tõendavat eelarve komisjonis Mets. Peav. esitaja poolt ettetoodud väide, mille järele meie metsad suurelt osalt keskmiselt ainult 13—15 k. s. sülda tiinu pealt tagavara andvat. Kui siin ajalehed numbrite edasiandmises eksinud pole, siis tekib tõsiselt küsimus, kas meie pole tõepoolest senini mitte ainult kõigeparemaid metsaosi kasutanud ja kui lõpuks järjekord jõuab 15 k. süllaliste tagavaradega metsadeni, siis peame kas peaaegu poole vähema massiga aastas läbi ajama või raienormi pindala järele ligi kahekordseks tõstma, mis aga tähendaks, et meie varssi oma metsadega valmis saame. Arvan, et metsakorralduses mitte ainult pindala ei tuleks arvestada, nagu see senini on sündinud, vaid ka puumassi, muidu võime saada tõepoolest tulevikus mõnegi üllatuse osaliseks.

VII.

Kui lõpuks päevaküsimuste alla paigutada metsameeste loovat tööd, ja metsakultiveerimise juures peatuda, siis võiks üldiselt tähistada, et Riigikogu sellele ikka avaramalt krediite on laiendanud, mille tõttu ka kultiveeritud pindala arvuliselt suureneb. Sellega ei ole veel öeldud, et kultuuride tagajärjed sellega sammu peaks. Paljudes maakondades jätaavad need tööd sarnase mulje, nagu loeks metsaülemad neid vähese tähtsusega kõrvaltöödeks, eriti rohkesti leidub äpardunud kuuse külinduid. Ka pannakse minu arvates liiga suuri lootusi loomulisele uuenemisele, mis nagu trööstiks peab olema viletsate kultuuride arvel. Ei või aga unustada, et meie sel teel puuliikide vaheldust soodustame

ja riskeerime oma väärtuslike okasmetsade asemele saada kahtlase väärtusega lehtpuumetsi.

Silma torkevad ka vähesed hooldamistööd vanemates kultuurides. Omil ringreisidel metskondades on minule sagedasti silma puutunud ennesõjaaegsed oskaspuu kultuurid, mis hooldamise puudusel hukkuda ähvarduvad, põimendusraietest ei maksa palju rääkida. Põhjuseks tuuakse pea erandita ette krediitide nappust ja vastavate tööjõudude puudust. Viimane küsimus vajab erilist tähelepanu, arvestades kalduvust, metsatöölise kohti kaotada, moodustades nendest põllumajanduslikke üksusi, mis ei ole elujõulised ega ka soovivad metsa-piirides. Samuti ettevaatlikult peaks talitama metsavahi kohtade likvideerimisega. Summaarselt läbiviitud koondamised sel alal ei tohiks aset leida. Arvan, et paljudel juhtudel ainuüksi metsahooldamistööde läbiviimine ja selle otstarbekohane juhtimine ning järelvaatamine metsavahi palga rikkalikult tasuks ja koha allesjätmist õigustaks.

Oma lühikest ülevaadet metsapolitiliste päevaküsimuste üle kokkuvõttes, võiks seda väljendada järgmistes juhtlausetes:

1) Meie metsade tuleviku heakäekäik ja rahuldav seisukord oleneb kindlast ja selgest metsapolitikast, mille teostamiseks ja elluviimiseks tuleks Metsade Peavalitsusele suurem iseseisvus ja laiem tegutsemisvõimalus kindlustada.

2) Politilised rühmad ja erakonnad ei tohiks metsa suhtes oma mõju ehk ajutist ülekaalu mitte selleks ära kasutada, et metsapolitikas ühekülgses huvides kõrvale kaldumisi või vaheldusi esile kutsuda.

3) Riiklikud abiandmised ei tohiks mitte metsa kululsündida, samuti ei võiks olla metsakasutamises mõni kodanikkude kiht eesõigustatud seisukorras.